

Forskning i arbejdslivet: Tilbageblik og fremtidsvisioner

Systematisk forskning i arbejdslivsspørgsmål er pågået i hundrede år. Er vi tilfredse med resultatet? Og hvilke perspektiver har vi for de næste hundrede år? Viser arbejdslivsforskningen vejen til et bedre arbejdsliv og et bedre samfund, eller er den et observerende vedhæng til samfundets økonomiske udvikling? Spørgsmålene stilles både bagud og fremad i tiden.

Arbejdets centrale betydning for vores liv og lykke er uomtvistelig. I et oplyst velfærdssamfund som vores, hvor vi i stigende grad har mulighed for at styre udviklingen og blive herrer i eget hus, er der derfor god grund til at tage arbejdets rolle i samfundet og i det enkelte menneskes tilværelse op til kritisk vurdering. Spørgsmål, der kan stilles er: Hvor meget arbejde skal der udføres i et moderne samfund? Hvilke krav stiller vi til dette arbejde? og Hvordan skal produktions- og arbejdslivet udformes, så såvel samfundets økonomiske mål som individets og kollektivets krav på livskvalitet tilgodeses? Sådanne spørgsmål har ikke altid og alle steder været betimelige; det nødvendige og ofte trælse arbejde skulle bare gøres, og det var så det. I det

moderne samfund med dets teknologi og materielle velstand, har vi imidlertid muligheder for at vælge, hvilken plads arbejdet skal have i vores tilværelse. Vi har – måske for første gang – muligheden for at tilrettelægge arbejdet i overensstemmelse med menneskelige ønsker og mål.

Det er min hensigt med denne artikel at argumentere for, at arbejdslivsforskningen, i dens valg af forskningstemaer, problemstillinger og metoder, bør tage den udfordring op, der ligger i disse muligheder. Dette kræver naturligvis, at forskerne ikke kun i princippet, men også i praksis kan vælge deres egne forskningsmål og -spørgsmål. Historien viser imidlertid, at dette sjældent er tilfældet. De problemer, der forskes i, er med få undtagelser bestemt af